

Sven Verhaeghe

Schreeuwen in stilte

Sven Verhaeghe is geen schreeuwer, maar iemand die helemaal past in de Westhoek: een rustige en harde werker die stilaan het kunstenaarsland veroverd met zijn werk.

KUNST WERKT

Met alle heisa rond de herdenking van de Grote Oorlog let je natuurlijk nog meer op de begraafplaatsen en monumenten die je passeert als je richting Poperinge rijdt. Het is daar dat Sven Verhaeghe (°1974) woont en werkt. Hij leeft er met vrouw en kinderen in een huis voorzien van een grote tuin met aardig wat oude bomen. Hij is geboren en getogen in deze streek, in Roesbrugge aan de IJzer, een deelgemeente van de stad Poperinge.

Hij is opgegroeid in een omgeving waar niet echt belangstelling bestond voor de kunsten, maar wel voor het tekenen. Zijn grootvader tekende portretten en ook Sven nam veelvuldig het potlood ter hand. Hij was trouwens verslingerd aan de verhalen van Willy Vandersteen. “Eigenlijk een knullige tekenaar,” vindt hij, maar een die hem wel kon boeien. In een vitrinekast is een oud exemplaar van *Suske en Wiske* prominent geëtaleerd.

Sven Verhaeghe heeft een opleiding als leraar plastische opvoeding gevolgd in ‘de Ledeganck’, de rijksnormaalschool in Gent waar Octave Landuyt (°1922) ooit die afdeling heeft opgericht. Tekenen was daar helaas niet echt belangrijk. Hij had nooit de roeping om les te geven en koos voor een baan als artistiek begeleider in De Lovie, een centrum voor personen met een verstandelijke handicap in Proven, een andere deelgemeente van Poperinge. Verhaeghe: “Ik word er geconfronteerd met mensen die outsiderkunst maken, dat is een voortdurende bron voor reflectie. Die men-

sen hebben geen echt bewustzijn van kunst, maar ze zijn zo intens bezig met hun medium dat ze prachtige dingen maken.” Aanvankelijk wou hij daar inderdaad les geven, al gauw merkte hij dat het zo niet werkte. Hij organiseert nu een atelier waar hij zelf ook schildert en waar er ruimte is om te werken en te praten.

Sven Verhaeghe: “Ik heb eigenlijk nooit de ambitie gehad om kunstenaar te worden. Ik heb niet de neiging om goede raad op te volgen en wil graag alles proberen. Ik ben nu veertig en het is pas laat begonnen, rond mijn dertigste. Ik zat in een wat depressieve periode na de geboorte van ons eerste kind.” Hij volgde met *Kunst werkt* een atelier bij Johan Tahon (°1965) en het klikte wonderwel tussen die twee, ze werden vrienden. Het was niet zozeer de kunst als zodanig die hen samenbracht, wel het simpele feit dat Sven ook wel eens websites maakte. Het gaf een stimulans aan zijn artistieke leven. Via Tahon kwam hij in contact met andere kunstenaars als Philippe Vandenberg (1952-2009), die hij erg waardeert.

DE REUZEN GINGEN, DE BOMEN BLEVEN

Sven Verhaeghe is voornamelijk in de oude meesters geïnteresseerd. Hun technische kennis en hun waarachtig meesterschap intrigeren hem mateloos. “Als ik schilder wil ik iets voelen, een soort van poëzie. Het schilderij schildert dan een beetje zichzelf. Ik ben op een moment bijna

Foto: Saskia Vanderstichele

Sven Verhaeghe

gestopt met schilderen omdat ik vond dat ik op een dood spoor zat. Ik ben geïnteresseerd in de geschiedenis van de schilderkunst en op dit moment vooral in de periodes van vóór het impressionisme. Die paradijselijke werken met dat onwaarschijnlijke kleurenpalet trekken mij aan. De Europese mens is in wezen een romanticus.”

Met Johan Tahon reisde hij naar New York en zag er natuurlijk massa's kunst, maar het zijn vooral de zalen in het Metropolitan Museum of Art met Indiaanse kunst die hem echt beroerden. “Je voelde waarom die dingen gemaakt waren, een diepe emotionele geladenheid.” Dat emotionele aspect is zeker aanwezig in het oeuvre van Sven Verhaeghe, maar het is meer dan dat. “Een werk hang ik op in huis om er wat mee te leven, om te zien of elk aspect wel goed zit, elke centimeter moet kloppen. En soms moet je een werk ook verbodden. Soms giet ik er medium over, laat dat afdruppen om dan opnieuw verder te gaan.”

De jongste jaren laat deze kunstenaar zich opmerken door zijn thematiek van bomen. Het is een gegeven dat eigenlijk gegroeid is vanuit de interesse voor een eerder folkloristisch gegeven, de rol van reuzen en rituelen in een volksgemeenschap waar hij in de periode rond 2005 mee bezig was. Die reuzen situeerden zich in het bos, denken we maar aan de sprookjes en volkslegenden. Stilaan verdwenen de reuzen en bleef het bos, de bomen. Als kind heeft hij veel in het bos gespeeld en zijn fantasie de vrije loop gelaten. En hij verwijst ook naar *Emile, ou De l'éducation* van Jean-Jacques Rousseau, het boek waar de Franse filosoof wel twintig jaar over heeft nagedacht en drie jaar heeft aan geschreven. Het controversiële werk ging ervan uit dat de natuur goed was en de maatschappij slecht, Emile diende opgevoed buiten de invloedssfeer van die maatschappij. Ook geen godsdienstonderwijs dus, iets wat erg doorwoog bij de veroordeling van het boek door het Parlement van Parijs en de uiteindelijke openbare verbranding. Sven filosofeert mee over hoe afhankelijk wij wel zijn in onze maatschappij, hoe weinig we nog zelfstandig kunnen leven. Zijn bomen zijn als zelfstandige personages.

Het is trouwens opvallend hoe de laatste tijd heel wat hedendaagse kunstenaars met dat gegeven van de boom bezig zijn. Een oeroud en archetypisch gegeven. Ik denk aan de portretten van bomen die Patrick Van Caeckenbergh (°1960) exposeerde in de jongste Biennale van Venetië en aan Berlinde De Bruyckere (°1964) met haar imposante installatie *Kreupelbout* in het Belgisch paviljoen aldaar. Maar ook de Britse John Constable (1776-1837) wist veel vroeger al de boom als uniek object weer te geven. En wie is in zijn jeugd niet gefascineerd geweest door de sprook-

jes- en tekenfilms waarin bomen echt konden spreken of als zelfstandige personages reageerden. We konden het als volwassenen nog beleven in Peter Jacksons verfilming van *The Lord of the Rings*.

Sommige bomen van Sven Verhaeghe zweven. Ze zijn ontworteld. En hij zegt dan iets merkwaardigs: “Ik kan de natuur niet schilderen want ik ben een mens.” Zo is hij voortdurend bezig met denken, verspringen zijn gedachten, legt hij verbanden, ziet hij relaties met filosofie en wetenschap.

ONTWORTELD

In 2013 werd Sven Verhaeghe door Stef van Bellingen gevraagd voor de tweede uitgave van het project *Coup de ville*, een tentoonstelling op verschillende locaties in Sint-Niklaas. Hij kreeg een voormalig bejaardentehuis toegevoegd als locatie. De site omvatte een kleine voortuin, een inkomhal en een gang waarop verschillende kamers uitgingen. Hij pakte de hele site aan voor een totaalwerk, een integrale installatie. Ook hier is Sven teruggevallen op een filosofisch-wetenschappelijk werk, dit keer *Eureka* van Edgar Allan Poe. De Amerikaanse schrijver betitelde het zelf als “a prose poem” (een gedicht in proza). Het is in wezen een essay over het materiële en spirituele universum. Poe heeft, lang voor de theorie van de grote oerkrnal ingang vond, al een theorie neergezet over het ontstaan van het heelal dat zich steeds verder uitbreidt en later weer zal inkrimpen. Een visionaire kijk. Sven heeft dit werk al menig keer herlezen en wou met dit gegeven aan de slag. “Poe maakte een *tabula rasa*, liet een soort van anarchie toe bij zichzelf, een terug van nul beginnen. Ik nam dat als uitgangspunt om in het voormalig bejaardentehuis aan het werk te gaan.” In de voortuin werd de bezoeker geconfronteerd met een ontwortelde, deels verbrande boom die met kabels in evenwicht werd gehouden. Het was voor velen een pakkend en veelzeggend beeld in de context van een bejaardentehuis. “De kamers gaven me een heel opgesloten gevoel,” zegt Verhaeghe. Dat gevoel heeft hij versterkt door de kamers en de gang grotendeels te verduisteren, door in de diverse kamers schilderijen van bomen te tonen en door een video met klankband sonoor voortdurend in de hele ruimte aanwezig te laten zijn. Hij deed dus een beroep op heel wat aspecten van onze sensitieve mogelijkheden om het beklemmende gevoel te accentueren en te laten beleven. Je werd er niet direct vrolijk van maar het bekliefde.

DREIGEND EN FASCINEREND

Enige tijd al worden wolken meer en meer belangrijk in het werk van Sven Verhaeghe. “Wolken zijn een beetje gelijk

Sven Verhaeghe, Construction, 2008, olieverf op doek, 120 x 80 cm

Sven Verhaeghe, Black God, 2008, olieverf op doek, 40 x 60 cm

Foto: Saskia Vanderstichele

Sven Verhaeghe

Sven Verhaeghe, Atmos, 2012, houtskool, inkt en pastel op papier, 150 x 205 cm
Sven Verhaeghe, Helena, 2011, olieverf op doek, 60 x 80 cm
Sven Verhaeghe, Exodus-Falling, olieverf, inkt en lak op doek, 200 x 300 cm

mensen,” zegt hij. Op zijn website staat een filmpje *The Cloud Glass*, een gezamenlijk project van Sven en Elias De Brauw, een outsiderkunstenaar uit De Lovie. Het is mooi en ontroerend en het refereert naar de *miroir de Claude*, de zwarte, gebolde spiegel genoemd naar Claude le Lorrain (1600-1682), de meester van het klassieke landschap in de barok, waar schilders uit de achttiende eeuw naar opkeken. Ze gebruikten de spiegel om het onderwerp te vereenvoudigen, ze bekeken het onderwerp van hun schilderij in de spiegel terwijl ze er eigenlijk met hun rug naartoe stonden. In het filmpje spelen de wolken een rol. Maar ook in de schilderijen van Sven Verhaeghe winnen ze aan belang. Het is alsof de blik van de schilder vanuit het omringende woud naar boven is gericht, soms zijn er nog bomen te zien, soms zijn die totaal verdwenen en is er de wolkenhemel. Maar niet enkel dat. In sommige werken tekent zich een hemellichaam af, een zwarte zon, een planeet, een donkere sfeer. Het is dreigend en fascinerend tegelijk.

Zijn schilderijen zijn ontegensprekelijk hedendaags en toch doen ze me denken aan de sfeer van de achttiende eeuw, de sfeer van *après nous le déluge*. Het zijn werken die liefhebbers van schilderkunst zeker kunnen aanspreken, ze zijn boeiend omdat ze op een quasi tijdloze manier vertellen

over onze tijd en ons bestaan. Ze vormen een decorum waarin we ons kunnen vinden of verliezen. Het is geen toeval dat Roderik Six, auteur en goede vriend van de kunstenaar, zijn tekst over het werk van Sven opent met: “Sven Verhaeghe maakt geen kunstwerken, hij bouwt maquettes voor een film die EUROPA zal heten. Enkel vanuit dat perspectief kan zijn werk volledig begrepen worden. Zijn objecten zijn gestolde gruwelcènes, zijn houtskooltekeningen vormen storyboards en zijn schilderijen zijn panoramische decorstukken.”

Het kan geen toeval zijn dat de kunstenaar die dit maakt in de Westhoek woont, in een land dat veel heeft meegeemaakt, dat mee aan de basis ligt van wat Europa nu is. Dat laat zijn sporen na in de mensen, generaties ver. Verhaeghe weet die geschiedenis, onze geschiedenis, op een of andere manier in zijn schilderijen te verwerken zonder ook maar één expliciete verwijzing naar voorbije gebeurtenissen, wel naar het vergankelijke. Zijn werken kunnen ons wel doen beseffen dat we hier slechts voorbijgaand zijn net als de vanitasschilderijen van destijds. Ze kunnen ons aanzetten tot meditatieve beschouwing, zijn schilderijen maken geen lawaai, ze schreeuwen in stilte.

Daan Rau

info

Tentoonstellingen met werk van Sven Verhaeghe:

Warum?
(groepstentoonstelling),
15 juni tot 15 augustus
2014, Kerk (van Huib
Hoste) en bibliotheek,
Zonnebeke

Forecast Horizons
(solotentoonstelling),
5 september tot 1
oktober 2014, Galerie S
& H De Buck, Gent

Black Mountain Spirits
(project), september-
oktober 2014, Mijnsite,
Beringen

ROOD
(groepstentoonstelling),
9 tot 26 oktober 2014,
De Figuranten, Menen

Project hedendaagse
kunst i.s.m M HKA, Z33
en Cultuurdienst Diest,
december 2014-januari
2015

Websites:

<http://www.svenverhaeghe.be>
<http://galeriedebuck.be/artist/verhaeghe-sven>